

Skjoldunge klubben

– en naturoplevelsesklub for
børn med handicap og deres
familier

Morten Kjellmann
og Tine Soulié

Red Barnet

Handicapidrættens
Videnscenter

Indholdsfortegnelse

Naturoplevelsesklubben og pilotprojektet Skjoldungeklubben ... 3

Hvorfor skabe en klub som Skjoldungeklubben? ... 5

Om Skjoldungeklubben ... 9

Formål ... 9

Målgruppe ... 9

Rekruttering af familier ... 10

Skjoldungeklubbens base ... 10

Aktiviteter, specialpædagogik og friluftslivsdidaktik ... 14

Aktiviteter ... 14

Forplejning ... 16

Teoretiske perspektiver på aktivitet og deltagelse ... 16

Specialpædagogik og friluftslivsdidaktik ... 17

Erfaringer efter det første år ... 20

At nå de dårligst stillede børn ... 22

Klubbens størrelse ... 22

Interview med familierne ... 23

Frivillige ... 28

Rekruttering af frivillige ... 28

De frivilliges motivation ... 29

Forældrene om de frivillige ... 30

Partnere og donorer i projektet ... 32

Red Barnet ... 32

Handicapdrættens Videnscenter ... 32

Donorer og øvrige partnere ... 32

Stor tak ... 33

Referencer og litteratur ... 34

Tak til Kavlifondet for økonomisk støtte

SKJOLDUNGEKLUBBEN

Morten Kjellmann og Tine Soulié

1. udgave 1. oplag 2018

Udgivet af:

Handicapdrættens Videnscenter

Blekinge Boulevard 2

2630 Tåstrup

Redaktion:

Britt Esrom og

Maja Sølvstrøm,

kommunikationsmedarbejdere

Foto: Sonja Iskov og Handi-

capidrættens Videnscenter

Layout: Koch&Falk

Tryk: TrykTeam A/S

ISBN: 978-87-90388-23-2

Materialet er til fri kopiering

Naturoplevelsesklubben og pilotprojektet Skjoldungeklubben

Skjoldungeklubben er en naturoplevelsesklub for børn med forskellige typer af handicap og deres familier og venner. Klubben har til formål at støtte en række familier med børn med handicap i alderen 5 – 15 år i at komme ud i naturen og få gode, berigende oplevelser sammen, som kan støtte børnenes udvikling.

Seks – otte familier mødes en søndag om måneden i et bål- og shelterhus ved Avnstrup i Lejre til tre - fire timers natur- og friluftslivsaktiviteter. Klubben drives af frivillige i samarbejde med Red Barnets naturvejleder, Morten Kjellmann, som er projektleder for klubben, og Tine Soulié fra Handicapidrættens Videnscenter som er konsulent på projektet.

Skjoldungeklubben er et udviklings- og pilotprojekt etableret af Eva Skytte og Morten Kjellmann, Red Barnet, og Tine Soulié, Handicapidrættens Videnscenter, i samarbejde med socialpædagog og friluftvejleder, Sanne Jensen, samt Lejre kommune. Projektet er skabt med økonomisk støtte fra Kavlifondet, Foreningen Roskilde Festival, Naturstyrelsen Vestsjælland, Lejre Kommune og Nationalpark Skjoldungernes Land. Det første arrangement blev afholdt i april 2017.

Skjoldungeklubben hviler bl.a. på konkrete erfaringer fra andre af Red Barnets projekter på det natursociale indsatsområde. I samarbejde med psykologer, børnefaglige eksperter, naturvejledere og frivillige arbejder Red Barnet på at nå, styrke og beskytte nogle af de mest udsatte børn, både herhjemme og i udlandet.

Udover at etablere en naturoplevelsesklub har projektet Skjoldungeklubben haft fokus på at indsamle viden om natursociale indsatser for børn med handicap i fællesskaber med deres familier og venner.

Med denne rapport ønsker vi at videreformidle den viden, som vi har erhvervet i løbet af det første halvandet år. Vi håber blandt andet at inspirere andre til at etablere lignende tilbud. I rapporten kan du læse om formålet med Skjoldungeklubben samt om den viden og de teorier, som ligger til grund for pilotprojektet, de specialpædagogiske og didaktiske metoder vi anvender, etablering af det tilgængelige bål- og shelterhus samt de foreløbige resultater af projektet, bl.a. citater fra interviews med forældre og frivillige.

Rapporten henvender sig til Red Barnets lokale foreninger, andre lignende organisationer, grønne foreninger, naturvejledere, friluftvejledere, pædagoger, lærere, terapeuter, studerende m.fl.

Hvorfor skabe en klub som Skjoldungeklubben?

Børn med handicap risikerer at ende i fattigdom og ulighed i sundhed. Det drejer sig både om fysisk, psykisk og social sundhed, herunder social isolation, ensomhed og mistroivsel (Arnhof 2008, Amilon et al. 2017).

At leve et aktivt liv har indflydelse på livskvalitet, sundhed og levetid - også for mennesker med handicap. Aktive mennesker med handicap tager generelt mere del i samfundet (Kissow 2014). Det er et tegn på, at de opnår højere livskvalitet ved at være aktive borgere i samfundet, men det betyder også, at de, udover at være aktive samfundsborgere, desuden har brug for færre sociale ydelser fra velfærdssystemet (Norlin 2015). Det er således både en fordel for den enkelte og for samfundet, når mennesker med handicap lever et aktivt liv.

Forskningsreview viser desuden, at børn med handicap risikerer at blive marginaliseret og ekskluderet fra sociale fællesskaber i deres fritid. De deltager i langt mindre grad i fritidsaktiviteter sammenlignet med jævnaldrende uden funktionsnedsættelser (Kissow og Klasson 2018), og det har betydning for deres trivsel. De mister således en mulighed for social forankring gennem fritidsaktiviteter og muligheden for at indgå i den dannelsesproces og læring, som deltagelse i fritidsaktiviteter sammen med andre børn kan give.

Forældre til børn med en funktionsnedsættelse kan komme til at skabe barrierer i forhold til deres børns aktive fritidsdeltagelse ved måske unødigt at skærme dem mod forventede dårlige oplevelser og nederlag. De kan forståeligt nok have en bekymring for, at børnene vil opleve eksklusion og få en negativ selvpfattelse ved ikke at kunne leve op til krav for deltagelse (ibid.). Vi forventer, at det samme vil gøre sig gældende for aktiviteter i naturen.

Familier med børn med handicap har ofte en række udfordringer i forhold til at deltage i fritidsaktiviteter sammen (Bengtsson et al 2011). Familierne oplever, at de mangler tilbud til aktiviteter for hele familien, hvor der er plads til barnet med særlige behov. Mange mangler samtidig overskud til at deltage i de aktiviteter, der rent faktisk eksisterer. I familier, hvor et barn har en funktionsnedsættelse, vil barnets søskende ofte opleve, at deres behov bliver tilsidesat eller er svære at opfylde pga. den nødvendige ekstra-omsorg, som barnet med handicap kræver.

Det kræver ekstra ressourcer at få hverdagen til at fungere, når man har et barn, som, på grund af en funktionsnedsættelse, kræver meget støtte og opmærksomhed. Forældrenes fokus kommer hurtigt til at dreje sig om praktiske gøremål og i mindre grad om at få gode og berigende oplevelser sammen med familien. Det kræver derfor et særligt overskud at deltage i aktiviteter i fritiden. Det gælder ikke mindst aktiviteter i naturen, som kan være særligt krævende for den enkelte familie i forhold til planlægning (ibid).

Netop aktivitet i naturen tyder ellers på at have særlige sundhedsfremmende potentialer for både børn og familien som helhed. Review af kvantitativ forskning viser, at der er positive relationer mellem natur og både fysisk, psykisk og social sundhed (Mygind et al 2018). Der er ikke lavet review af kvalitativ forskning, men en lang række studier tyder på en endnu større og bredere positiv sammenhæng, når man med kvalitativ forskning går et spadestik dybere og får en mere indgående forståelse af, og dybere indsigt i, naturens sundhedsfremmende potentialer.

Der findes ikke megen forskning, der omhandler naturbaserede tilbud til børn og unge med funktionsnedsættelser, men de forskningsprojekter, der er publiceret (42 studier indtil 2013), viser, at der er en positiv sammenhæng mellem naturbaserede social- og specialpædagogiske tilbud og børnenes udvikling på flere parametre, og det underbygges af udviklingsprojekter:

- Intrapersonelle: stressniveau, locus of control, opmærksomhed, koncentration, grundangst, empowerment, selfefficacy
- Interpersonelle: samarbejde, tillid, sociale færdigheder
- Motoriske: muskelstyrke, balance, kropslige færdigheder (mestring), kropsvægt – (Christensen 2013)

Et udviklingsprojekt fra 2015 om friluftsliv som pædagogisk metode, der er anvendt i arbejdet med socialt udsatte unge, bekræfter nogle af de samme resultater (Jensen et al 2015).

Med afsæt i den viden, og kombineret med erfaringer fra Red Barnets øvrige natursociale indsatser, vurderer Red Barnet og Handicapidrættens Videnscenter, at Skjoldungeklubben blandt andet gør det muligt at fremme resiliens hos de børn, som deltager.

Resiliens er evnen til at navigere igennem modgang – med psykologiske, sociale, kulturelle og fysiske ressourcer, som understøtter trivsel. Resiliens handler også om at kunne forhandle sig til ressourcerne – både i fællesskab og individuelt – på en måde, som er meningsfuld (for barnet/gruppen), og som resulterer i, at man når sine mål på trods af modgang (Red Barnets definition inspireret af Liebenberg og Ungar 2008).

Resiliens drejer sig om dynamiske processer, hvorved et menneske på trods af modstand og belastning klarer sig godt. (Jakobsen 2014). Det er ikke en egenskab, men derimod resultatet af et gensidigt dynamisk samspil, som foregår mellem personen og de fællesskaber og verdner, som personen lever i. Det omhandler menneskets evne og vilje til i tæt samspil med andre at komme styrket igennem udfordringer og udvikle sig sundt og positivt på trods af modstand/svære omstændigheder. Det vil sige, at man besidder evnen til at kunne tilpasse sig og have indflydelse på sin omverden, at opleve handling og mestring – at kunne sætte, forfølge og forhandle mål (snarere end passiv tilpasning og overlevelse). Det handler ikke bare om at kunne overkomme en svær situation, men også at kunne tillære sig, hvordan man får adgang til ressourcer og hjælp til at klare evt. modgang i fremtiden.

Sociale fællesskaber indgår som en beskyttende faktor. Om det siger Ida Skytte Jakobsen 2014:

Basale antagelser om sociale relationer og fællesskaber er en måde at forstå verden:

- Relationer er byggestenene i vores liv.
- Betydning af relationer skal findes både i de praktiske fordele de skaber, samt i de forpligtelser de medfører.
- Vi lever i "kontraktlige –netværk", der har udviklet sig over tid.
- Ændringer i betydningsfulde relationer har dybtgående indvirkning på vores liv og vores forhold til andre.
- Relationer spiller en afgørende rolle for resiliens (dvs. i processen med udvikling og tilpasning til negative livshændelser).

Resiliens er således et komplekst begreb. Der findes universelle personlige og relationelle behov, som fremmer resiliens, og som gælder i alle kulturer (Jakobsen 2014):

- At opleve værdien af at høre til i nære relationer og fællesskaber (tilknytning);
- At opleve at rumme læringspotentialer og at kunne mestre (dygtiggørelse/ mestring);
- At møde tillid og at opbygge ansvar og skabe uafhængighed (autonomi);
- Og at få mulighed for at være generøs, at bidrage aktivt (altruisme).

Som nævnt tror vi på, at aktiviteter i natur for hele familien kan være med til at fremme resiliens hos børnene med handicap.

Et aktivt barneliv i natur er sandsynligvis også fremmede for et aktivt voksenliv med natur. Men vi ved fra forskning, at voksne mennesker med funktionsnedsættelser er langt mindre aktive i natur end danskerne generelt. De er ofte ufrivillige inde-mennesker, fordi en lang række barrierer forringer deres mulighed for at komme ud i naturen (Stigsdotter et al 2017).

Unge med funktionsnedsættelser udtaler ifølge Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH), at de har været 'pakket for meget ind i vat'. De er dermed blevet forhindret i at få oplevelser og udfordringer, der i bedste fald kan skabe læring, udvikling og danne stærke fællesskaber, hvis tilbuddet vel at mærke er inkluderende. Så forældrene har muligvis skærmet dem fra fiktive dårlige oplevelser, som, hvis de var lagt tilrette, så alle kunne deltage, havde givet børn og unge med handicap gode naturoplevelser og deltagelse i friluftslivsaktiviteter. De er derfor gået glip af naturens sundhedsfremmende potentialer i form af det sanselige oplevelsesrum og den legeplads og det sociale mødested, den er.

Der findes mange gode muligheder for at tilrettelægge og tilpasse ture i naturen, så alle børn kan deltage. (Ahton 2013; Johnson m.fl. 2014; Neumann 2015; Soulié og Therkildsen 2011. Find mere litteratur på biblioteket www.handivid.dk)

Om Skjoldungeklubben

Formål

Formålet med Skjoldungeklubben er, at børn med handicap skal få nye udviklingsmuligheder gennem deltagelse i fritidsaktiviteter med natur og friluftsliv sammen med deres egen familie og sammen med andre børn og deres familier. Det kan konkretiseres ved følgende:

Børnene skal:

- opleve at have gode oplevelser **at dele med familie og venner**
- lære at **mestre nyt og styrke selvpfattelsen positivt**
- **opleve at deltage** i et givende socialt fællesskab - erfare, at det er muligt for alle børn at **bidrage aktivt til fællesskabet**
- få **gode naturoplevelser og viden om naturen** hele året rundt
- opnå **sundhedsfremme** (dvs. opleve mening, glæde, mestring, fysisk aktivitet osv.) ved at være i naturen med hele kroppen og alle sanser i spil

Den læring og erfaring, som børnene får, kan evt. på sigt bruges til, at barnet kan blive inkluderet i et alment fritidstilbud, f.eks. at gå til spejder, 4H eller andet aktivt foreningsliv i grønne foreninger.

Forældrene skal:

- have et **fritidstilbud**, hvor også deres barn med handicap kan deltage
- få mulighed for, som familie, at **dele gode oplevelser sammen** gennem friluftsliv og naturoplevelser
- opleve, at **deres barn kan mere og andet**, end de måske forventer, og dermed have mulighed for også selv at udfordre og stimulere det i nærmeste udviklingszone
- få glæde af **naturens sundhedsfremmende potentialer**
- få mulighed for at etablere **netværk** med andre forældre til børn med handicap

Målgruppe

Skjoldungeklubben er målrettet børn med handicap og deres familier. I Skjoldungeklubben er der plads til børn med alle typer af funktionsnedsættelse (med eller uden diagnoser).

Handicap er et relativt begreb. Det er et vilkår at have for eksempel en bevægelseshæmning, et synshandicap eller at have konkrete symptomer, der kan føre til en ADHD eller autisme diagnose. Men handicap er samtidig en følgevirkning af samspillet mellem et individ med en funktionsnedsættelse og omgivelserne. Handicappet bliver problematisk for den enkelte, når personen møder barrierer, fordi omgivelserne ikke er tilrettelagt efter den enkeltes behov. For en kørestolsbruger kan det for eksempel være en forhindring med

trapper i stedet for ramper. Mens det for et menneske med for eksempel ADHD eller autisme kan være et spørgsmål om manglende forudsigelighed, tydelige rammer og struktur, der kan føre til utryghed og dermed manglende handlekompetencer (Bonfils 2013). Det er derfor essentielt, at aktiviteter og deltagelse er tilrettelagt, så barnet i størst muligt omfang kan deltage uden hindringer. Det sker ved at have fokus på tilpasning, organisering, kommunikation, aktiviteter, adgangsforhold m.m. De frivillige tilpasser aktiviteterne til netop de børn, der er med i klubben.

Rekruttering af familier

Familierne bliver rekrutteret gennem lokale opslag i Lejre og omkringliggende bysamfund, ved at sende invitationer ud til specialskoler med børn med funktionsnedsættelser, gennem Lejre Kommunes særlige netværk for familier med børn i målgruppen og ved opslag på sociale medier.

Personlig kontakt i rekrutteringen er vigtig, dels så forældrene bliver overbeviste om, at tilbuddet er noget for dem, og at deres barn er velkomment, dels så projektlederen kan indsamle den nødvendige viden om børnenes særlige behov.

Børnene i klubben har kognitive, bevægelsesmæssige og sensoriske funktionsnedsættelser. Der er bl.a. børn med autisme, ADHD, generelle indlæringsvanskeligheder, fysiske funktionsnedsættelser samt børn med nedsat syn og hørelse. De fleste børn har komplekse vanskeligheder, dvs. en kombination af flere funktionsnedsættelser på én og samme tid.

I klubbens første år har der som nævnt været seks til otte deltagende familier med børn i alderen 6-13 år. Men flere familier viser stor interesse for at være med.

Skjoldungeklubbens base

Forud for Skjoldungeklubbens første arrangement i april 2017 har der ligget en flerårig forberedelsesfase med at idéudvikle og beskrive projektet.

På det praktiske plan har det været vigtigt at finde et egnet sted i Lejre Kommune, hvor der kan etableres forskellige typer af aktiviteter. Som udgangspunkt gerne et sted med adgang til både vand og skov.

En række kriterier skal være opfyldt, for at basen er egnet til at blive anvendt af så mange som muligt:

- Der skal være adgang til natur for kørestolsbrugere.
- Kørestolsbrugere skal kunne komme rundt i området dvs. at der er tilgængelige stier i natur og adgang til faciliteter. De skal selv kunne benytte faciliteterne på stedet.
- Der skal være mulighed for at lave bål, og alle skal kunne komme helt tæt på et bålsted.
- Der skal være adgang til et handicaptoilet.
- Der skal være mulighed for læ, ly og en fastafgrænset og tryk ramme, f.eks. et bålhus eller en lavvu.

Tilgængelig sti med slotsgrus og god bredde til, at en person i kørestol kan bevæge sig ved siden af en anden person.

Det er vigtigt med en god base for at sikre, at alle, så vidt muligt, kan holde sig tørre og varme og føle sig trygge og 'favnede'; også til klubbens arrangementer i vinterhalvåret. Klubben var heldig at låne et bålhus i udflytterbørnehaven Peters Hus i Avnstrup, Lejre, de første 8 måneder.

I løbet af sommeren 2018 har klubben fået etableret sin egen specialindrettede base ved Avnstrup. Basen ligger i kanten af Bidstrupskovene - et naturområde, der byder på et spændende dyre- og planteliv med høj biodiversitet. Her er skov, søer, enge, overdrev og moser; et område med utallige oplevelsesmuligheder for alle, både børn og voksne. Stedet er, som nævnt, nøje udvalgt, da områdets naturkvaliteter her har været mulige at gøre tilgængelige med de nødvendige adgangsforhold for brugere med funktionsnedsættelser. Der er gode adgangsforhold fra en stor parkeringsplads og let adgang ad en nyanlagt kørestolseget sti ind til basen samt videre ud til oplevelser i skov og natur. På parkeringspladsen er der desuden adgang til handicaptoilet.

Basen opfylder så vidt muligt betingelserne for universelt design. Dvs. at der i hele etableringsfasen har været tænkt tilgængelighed ind for mange forskellige typer af funktionsnedsættelser. Basen er designet med henblik på at være mest muligt brugervenlig for flest mulige typer af funktionsnedsættelser, herunder også for børn med multiple funktionsnedsættelser.

Basen er multifunktionel og rummer sammen med området omkring mulighed for mange forskellige typer af aktiviteter og måder at være sammen på for børnene, deres familier og de frivillige. Der er f.eks. rum til åbne fælles aktiviteter omkring bålet, og der er shelters, som kalder på, at man kan hygge sig i mindre grupper eller trække sig og finde ro, hvis man har brug for at blive skærmet.

Uderummet giver mulighed for overnatning over flere dage, hvor både de indbyggede shelters og hængekøjerum skaber mulighed for sanselige oplevelser i skovens nattemørke ved overnatning.

Byggeriet er forsynet med flere forskellige former for redskaber og praktisk indretning, der giver mulighed for egen forflytning såvel som liftning, hvor det er nødvendigt. F.eks. er de to shelters forsynede med skinner i loftet til åg og sejl, således at deltagerne kan blive liftet ind og ud. Der er i hver side af de to shelters bygget et sæde ud i rummet, så kørestolsbrugere med god armfunktion selv kan forflytte sig fra kørestol til sæde og derfra trække sig ind i shelteret.

Med tiden vil de praktiske erfaringer fra Skjoldungeklubbens arbejde sikkert give anledning til yderligere specialtilretninger, der kan give stedets brugere bedst mulig adgang til oplevelser i fællesskab.

Det specielle bålsted i tre niveauer giver alle børn adgang til at opleve at arbejde med ild og gløder på en sikker måde, også som brugere af kørestole og andre typer af hjælpemidler.

Skinner i loftet giver mulighed for at lifte ind i shelters. En lille siddeplads, der går ud i rummet i siden af shelteret, gør det muligt at forflytte sig fra kørestol til sæde og trække sig videre ind i shelteret.

En klap i den lange bænkerække gør det muligt for en person i kørestol at sidde imellem de andre deltagere i stedet for, som det ofte er tilfældet, ved siden af bænk og andre deltagere.

Basen har aflåst depotplads til klubbens grej og hjælpemidler. Der blev ved etablering af klubben indkøbt en terrængående jogger, så børn, der var dårligt gående, kunne blive kørt ved behov. Der er samtidig blevet benyttet særlige fleksible og lette køreplader de steder, hvor underlaget er svært at køre på (eller gå i). Klubben har også indkøbt en Hippocamper (en terrængående kørestol, som bl.a. kan køre ud i og flyde på vand). Afhængigt af hvilke børn, der på sigt vil komme i klubben, kan andre hjælpemidler og andet grej være nyttige at have. Der er opbygget en stor grejbank i forbindelse med etableringen, der også rummer udstyr til friluftsliv og naturoplevelser. Her er der bl.a. grej og udstyr, der også gør det muligt at overnatte i det tilbyggede shelter over flere døgn.

Basen (uden grej) kan frit bookes af alle gennem Naturstyrelsens hjemmeside, men den er forbeholdt Skjoldungeklubben til deres arrangementer.

Aktiviteter, specialpædagogik og friluftslivsdidaktik

Aktiviteter

Der bliver afholdt ét månedligt naturoplevelsesarrangement i Skjoldungeklubben. Her mødes de tilmeldte børn og familier, de frivillige og evt. én eller flere af naturvejlederne/konsulenterne i tre - fire timer.

De frivillige og konsulenterne står for information og forberedelse samt gennemførelse af aktiviteterne og klargøring til fælles madlavning. Det er gratis for familierne at deltage, og søskende og venner til børnene er velkomne til at deltage i arrangementerne.

Hver mødegang starter med at familierne samles. Bålet er et vigtigt samlingspunkt for alle, store som små. Det er tændt på forhånd, og der er varmet vand til te/kaffe. Familierne kan ligeledes få et stykke brød. Alle børn præsenterer sig selv og de familiemedlemmer, venner m.fl., som de er kommet sammen med. Dagens aktiviteter og program præsenteres af én af de frivillige, mens de enkelte punkter bliver skrevet op på et whiteboard. Der kan også tilføjes, hvem der leder aktiviteten, og hvem der deltager. Børnene får lov at lave små tegninger til punkterne.

Nogle aktiviteter gentages fra gang til gang, f.eks. brandehugning og bagning af snobrød, der fungerer som et roligt samlingspunkt i programmet, mens der samtidig tilføjes og afprøves nye aktiviteter. På den måde vil der de fleste gange både være noget velkendt og noget nyt på programmet. Aktiviteterne er forholdsvis enkle at deltage i, og man kan få udbytte af deltagelse på flere niveauer. Aktiviteterne er tilpasset målgruppen og stiller passende krav til grov- og finmotorik samt til begrebsforståelse.

Citat fra forælder.

” Det er dejligt, at jeg har kunnet slippe min egen dagsorden og følge jeres dagsorden i stedet for.

Aktiviteterne har spændt over en bred vifte af oplevelser og tilgange, her kan bl.a. nævnes:

- hugge brænde.
- bage snobrød.
- lave mad over bål, røg og gløder: suppe, hyldeblomstpandekager, wok-mad, hjemmerøget laks mm.
- gå/løbe et mini orienteringsløb/oplevelsesløb.
- lege "kratlusker".

- fange små vanddyr, studere dem med lup og kigge på bestemmelsesdug.
- bygge kartoffeldyr.
- se og høre om jagt og opleve plukning og forlægning af friskt vildt samt se en jagthund i aktion.
- lave juledekorationer og pynte juletræ.
- bygge fuglehuse af hele træstammer og lave foderkogler.
- deltage i skovens dag, bl.a. med transport af tømmer ved hjælp af heste.
- gå på slackline (balancegang).
- samle svampe og skovsyre.
- se på frøer og skarnbasser.
- bygge og flyve med drager.

Børnene har også behov for tid uden planlagte aktiviteter, hvor der er mulighed for at lege sammen og bruge naturen som den fantastiske legeplads, den er. Bl.a. har de klatret i træer, og de har leget forskellige rollelege, som de selv har fundet på. En dag satte vi en lavvu op, og den gav masser af nye oplevelses- og legemuligheder.

En enkelt gang har familierne og de frivillige forladt den faste base og har været på besøg hos fritidsfiskerne i Gershøj havn. Her fik børnene mulighed for at klappe levende fisk og spise friskrøget makrel og havørred. Det var grænseoverskridende for nogle børn at skulle være et nyt sted. Men med god forberedelse af børnene og velkendte elementer som fælles morgenmad, blev dagen en stor succes for både børn og familier.

Citater fra forældre:

” Han får nogle naturoplevelser og legeoplevelser, han ellers ikke havde fået. Og så har han fået en idé om, at man godt kan være uden for, lave bål, hugge brænde og den slags. Klubben har mange gode remedier, som giver mulighed for andre aktiviteter, end vi ellers kunne lave.

” Der har været en fin vekselvirkning mellem nyt og genkendeligt.

” Det er allerbedst, når der er nogle kreative aktiviteter, f.eks. da vi lavede fuglehuse eller juledekorationer. Det er fedt med nogle anderledes aktiviteter, som vi ikke selv ville have fået lavet derhjemme. Hvis der ikke er så mange aktiviteter, kan tiden godt blive lidt lang. Fire timer kan være lidt lang tid, især om vinteren. Men det er omvendt også rigtig hyggeligt. Måske den sidste time kunne være frivillig.

” Det fungerer godt. Bare det at være ude er det vigtigste. Arrangementet med fasaner og fiskeri i søen var især rigtig god.

” God blanding, der følger årstider og højtider, bl.a. fuglekasser og -kugler og klemmeleg. Gåture i skoven kan være for stor en udfordring for K både fysisk og psykisk, men det er fint, at hun bare kan nøjes med at deltage på det niveau, hun kan klare”

Forplejning

For at sikre at arrangementerne kræver mindst muligt af familierne, bliver der altid sørget for forplejning til arrangementerne. Når familierne ankommer, er der brød og kaffe/te/kakao, og der bliver lavet fælles frokost over bål på alle aktivitetsdage. På den måde skal familierne ikke tænke på praktiske ting som morgenmad, indkøb, madpakke osv. Mange forældre savner som nævnt overskud til at lave fritidsaktiviteter med familien, når der er børn med funktionsnedsættelse. Des mindre familierne selv skal ordne i forhold til praktiske gøremål, des større er chancen for, at de har overskud til at deltage i klubbens aktiviteter.

Bålmeden laves af de frivillige i samarbejde med de forældre og børn, som har lyst til at hjælpe. Samtidig har børnene til de fleste arrangementer haft mulighed for at bage snobrød, da det har vist sig som en stor succes.

Teoretiske perspektiver på aktivitet og deltagelse

Vi anvender et kropsfænomenologisk vidensgrundlag for vores forståelse af aktiviteter i natur. Børnene skal opleve at blive så engagerede og opslugte af naturoplevelserne og aktiviteterne, at de bliver selv-forglemmende og 'ekstatiske'. (Leder 1990) Vi er altså *ikke* primært optaget af og lægger *ikke* først og fremmest til rette på baggrund af instrumentelle og nyttemæssige værdier af væren i natur. Hovedsigtet er, at børnene 'er' og 'oplever' med kroppen og derigennem bliver engagerede i aktiviteterne. Ved børnenes optagethed af aktiviteten vil der være en række nytteværdier. Kroppen danner grund for læring (Schilhab 2007, 2017; Fredens 2018). Disse værdier kan sagtens være, og bør også være, bevidste og målrettede hos de, der lægger aktiviteten til rette, for at aktiviteten ikke blot er en oplevelse (med den uundgåelige læring, der altid finder sted), men har den sekundære værdi at være en målrettet indsats til fremme af resiliens. Og for den sags skyld kan nytteværdierne også gøres bevidste som en sekundær viden og erfaring hos børnene. Men selve *oplevelsen* er i fokus; kroppen som menneskets væren i natur; altså som noget eksistentielt. Det, mener vi, er nødvendigt for, at vi overhovedet kan tale om at udnytte naturens sundhedsfremmende potentialer forstået som mening, glæde, mestring, ro, nysgerrighed og alt det andet, naturen byder sig til med. Og det er den måde, vi bedst folder de forskellige tilgange til naturmødet ud, som mennesker kan have: den fysiske tilgang, den æstetiske tilgang, den kundskabs- og forståelsesbaserede tilgang og ikke mindst den følelsesbaserede tilgang, som er den tilgang, alle mennesker har til natur (Bischoff 2012).

Med de aktiviteter, vi vælger, og de relationer vi har intention om at skabe mellem barn og forældre, barn og frivillige og børnene imellem, læner vi os op ad Susan Harts neuroaffektive udviklingspsykologi. Hun peger på de tre læringsdomæner: den emotionelle, den kropslige (herunder sansning) og den

kognitive som en treenighed og understreger, at udvikling af personlighed, følelsesliv og sociale kompetencer hænger nøje sammen. Susan Hart peger her på vigtigheden af legen.

Vi er samtidig optagede af, hvordan selvet pædagogisk og didaktisk kan blive støttet i at blive udviklet og modnet i en dannelsepædagogisk forståelse. Her peger vi på de fire områder, som selvet ifølge Jan Tønnesvang (1996) er motivationelt rettet imod, nemlig: at være set af andre (spejling), at skabe mening, at opleve mestring og at indgå i fællesskaber. Målet er et sundt udviklet selv med bl.a. en følelse af tilknytning og altruisme, mestring og autonomi. Det er ifølge Ida Skytte Jakobsen (2011) behov, som fremmer processer, der indgår i udviklingen af resiliens.

Vi ønsker derfor, at forældrene skal opleve deres børn i nye situationer, hvor de kan spejle dem positivt. Aktiviteterne skal have legens meningsfyldte, selvforbyggende og lystbetonede karakterer med krop og sanser i spil. Og børn og voksne skal opleve, at barnet, og måske også den voksne, lærer at mestre nyt. Aktiviteterne skal foregå sammen med andre familier og frivillige i et givende socialt fællesskab, og alle, børn som voksne, skal opleve at være vigtige medlemmer og bidragsydere til fællesskabet. Forældre og barn skal gennem disse fælles oplevelser skabe betydningsfulde øjeblikke sammen.

Specialpædagogik og friluftslivsdidaktik

Når man skaber tilbud for familier med børn med handicap, er det vigtigt at have fokus på alt fra tilpasning af aktiviteter, information, kommunikation, tilgængelighed og adgangsforhold til økonomi og transport. Det er afgørende, at tilbuddet er attraktivt, enkelt og overkommeligt for alle familiemedlemmer at deltage i.

Børnene har behov for tryghed gennem tydelig og klar struktur, tydelig og enkel kommunikation og genkendelighed i rammer og tilgange.

Behovet for genkendelighed og tryghed imødekommes ved, at klubbens arrangementer hovedsagligt afvikles i en fast og fortrolig base. Dagens program bliver meldt ud på forhånd, så forældrene kan forberede børnene på,

Programmet skrives på whiteboard, så børnene ved, hvad der skal ske og i hvilken rækkefølge.

hvad der skal ske. Ved invitation til månedens aktivitet, kan de frivillige så vidt muligt sørge for at fremsende billeder af planlagte aktiviteter og deltagere, så børnene på forhånd kender til indholdet af programmet.

Aktivitetstidspunkterne begynder og slutter som beskrevet på samme måde hver gang. Familierne og de frivillige samles i en rundkreds, hvor alle bliver præsenteret, og der kommunikeres tydeligt og direkte til børnene, hvad der skal foregå. De frivillige benytter korte sætninger, tydeligt kropssprog og øjenkontakt med børnene. Det er en fordel for børnene, at aktiviteterne både bliver vist, tegnet og forklaret. Derfor bliver alle informationer skrevet og tegnet på whiteboard. Der kan desuden anvendes billeder, piktogrammer og illustrationer.

Ofte forstår børnene ikke ironi, sarkasme eller metaforer. De kan have problemer med forestillingsevnen og være uforstående over for opgaver, hvor de skal forestille et dyr, en særlig person osv. Det betyder, at de skal have hjælp ved helt konkret at få besked på, hvad og hvordan de skal gøre.

Nogle børn har det svært med overraskelser. De har det langt bedre med at vide på forhånd, hvad der skal ske. Men det er individuelt, og nogle børn elsker overraskelser. Så det er en god idé at lade det være op til det enkelte barn, hvor meget information det vil have på forhånd.

Børnene deltager ofte gerne i tavleaktiviteten, f.eks. ved at lave ✓ ud for de aktiviteter, som er gennemført. En iPad kan ligeledes være et praktisk værktøj. Den kan f.eks. benyttes til at tage billeder og film af børnene under aktiviteterne og til at søge oplysninger om dyr og planter m.m.

Aktiviteterne i klubben tilpasses, så alle kan være med uanset funktionsnedsættelse. Aktiviteterne er altid et tilbud til børnene og de voksne, og de

frivillige prøver at motivere børnene til at være med. Men hvis ikke de har lyst, er det i orden, at de trækker sig og evt. isolerer sig kortvarigt. Nogle børn har brug for at kigge på aktiviteten på afstand i et stykke tid, før de får mod på at deltage. Nogle gange skal der etableres en fortrolig relation til den voksne, før barnet får lyst til at være med.

Det er forskelligt, hvor længe børnene kan holde fokus på et emne. De får lov at gå, når de ikke har lyst til at blive længere. Der er forskel på børnenes dagsform fra gang til gang, og det er vigtigt at aflæse både det enkelte barn og gruppen samt at kommunikere med forældrene, som kender barnet bedst, når man sætter en aktivitet i gang.

Det er en god idé at have alternative aktiviteter, som børnene kan gå til, hvis de ikke kan holde fokus eller bliver urolige. Naturen som legeplads eller oplevelsesrum byder selv ind med mange mulige aktiviteter. Men ellers er f.eks. snobrødsbagning og trækløvning en god og kendt aktivitet.

De faste rammer skabes som nævnt for at danne en tryk base for børnene. Herfra rykkes der ved børnenes grænser, og deres mestringsevne bliver udviklet ved at inddrage nye aktiviteter, at besøge nye steder, at få nye oplevelser og nye udfordringer samt at møde nye og anderledes forventninger. Det sker ofte bedst, hvis noget er kendt, og ikke alt er nyt. Hvis det bliver for krævende for børnene, rykker man et skridt tilbage til noget kendt og trygt.

(Bentholt 2013, Neumann 2015, Scneekloth & Gunnløgsson 2017, Soulié et al 2018).

Citater fra forældrene:

- ” Børnene kan jo godt lide faste rammer og genkendelighed, men det er også godt med lidt fornyelse fra gang til gang. Den balance, synes jeg, fungerer fint.
- ” Hvis det havde været indendørs, havde vi ikke deltaget. J er ikke glad for at være inden for, fordi hun er meget følsom over for lyd, lys og den slags. Så det er rigtig godt for hende, at der er plads, og at man kan være for sig selv også. Vi har altid brugt naturen på grund af J. Hun kan bedst lide at være ude.
- ” Det er fint, at det nogle gange har været rykket til et andet sted, så længe man ved, hvad der skal ske. Det er godt, at der altid er et udførligt program, for J har brug for at blive forberedt på programmet.
- ” Det er godt, at det er på de her børns præmisser. Hvis der havde været børn uden funktionsnedsættelser, ville de hurtigt have taget styringen.
- ” De frivillige skal vide, hvor vigtigt det er med forudsigelighed, struktur og faste rammer. Det er rigtig, rigtig væsentligt.

Erfaringer efter det første år

Familierne – børn som voksne – er meget begejstrede for Skjoldungeklubben. Det viser sig ved, at de møder op hver gang, og at de melder afbud, hvis de ikke kan deltage. Samtidig udtrykker de ærgrelse over ikke at kunne være med. De prioriterer deltagelsen højt, på trods af at nogle børn er meget trætte efter aktivitetsdagene i klubben. F.eks. oplever et barn at være så træt, at det påvirker hendes hverdag, selv over et døgn efter, at hun har været i Skjoldungeklubben. Alligevel prioriterer familien at deltage på næsten alle planlagte dage, da forældrene oplever, at deres barn har mulighed for at udvikle sig ved at deltage i klubbens aktiviteter.

Citater fra forældre:

- ” K er meget, meget brugt. Al energi, hun har til rådighed den dag, er opbrugt. Tit græder hun på vej hjem og reagerer kraftigt. Det er den pris, vi betaler som familie. Det er blevet bedre, efter der er kommet mere struktur med tavle osv. Evt. kunne det være en idé med yderligere information om, hvad der skal foregå og hvem der kommer, i de mails, der bliver sendt ud. Det er godt, at der nu kommer en fast base. Det får kæmpestor betydning.
- ” Han har det godt. Han er ikke mere træt end os andre, og det er på den gode måde, som man bliver af at være ude i den friske luft.
- ” Han er super glad og har det godt bagefter. Og når man har gået ude i kulden i nogle timer, er det rigtig godt at komme hjem og lave varm kakao og spille et spil. Så der kommer også tit nogle gode eftermiddage ud af det.

Én af familierne har valgt at deltage med en ledsager. Det er ligeledes et udtryk for, at tilbuddet prioriteres højt, da der ellers er mulighed for, at den voksne kan få fri til at lave noget andet. De voksne udtrykker da også direkte, at de synes, at det er et enestående tilbud, som opfylder et stort behov for at finde fælles fritidstilbud for hele familien i natur.

Det kan være en udfordring at imødekomme alle familiers behov, når det fastlægges, hvornår klubben mødes. Nogle familier får aflastning, og det skal helst ikke falde sammen med klubbens aktiviteter. Andre har problemer med tidspunktet på dagen. Børnene kan være meget afhængige af deres faste

dagsrutiner, f.eks. børn med autisme. Vi tilrettelægger aktivitetsdagene, så de i videst muligt omfang tager hensyn til familiernes forskellige behov.

Citat fra forælder:

” Det ville være rart, hvis I ikke flekser så meget rundt mellem weekenderne. Det skal helst være f.eks. 1. eller 2. weekend i hver måned, og så er det altid sådan. For os, som har en ledsager med, er det rigtig svært at planlægge, når det svinger mellem, hvilken weekend det er og nu også imellem lørdag og søndag. Vi har ikke fået datoerne for forårssæsonen, og vi planlægger altid måneder frem, så vi kan ikke tænke det ind. Vi planlægger, så der kun sker én ting i hver weekend, så når vi ikke kender datoerne i god tid, kan vi ikke komme.

At nå de dårligst stillede børn

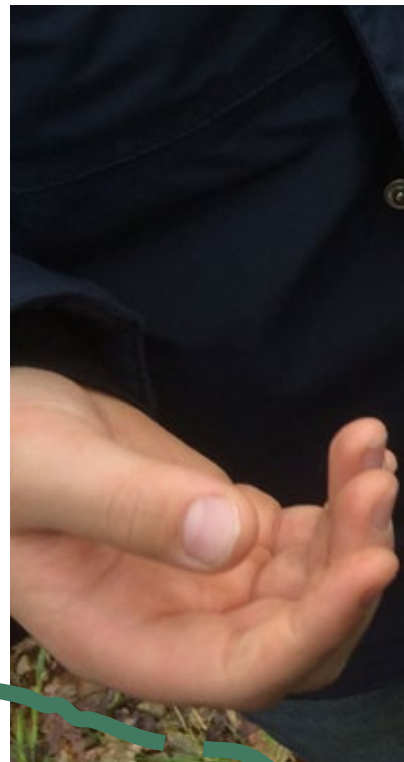
Det har vist sig vanskeligt at rekruttere de mere ressourcesvage familier til klubben, selv på trods af indsatsen med at lette de praktiske udfordringer for familierne, og selvom tilbuddet er gratis. Det kan bl.a. skyldes, at det kan være svært at overskue transporten ud til klubbens base (transporten er ellers stillet gratis til rådighed i klubbens første år). Der er muligvis brug for mere information til familierne og større støtte, så det f.eks. koordineres, at familierne får mulighed for at køre med andre familier eller frivillige. Informationen er forsøgt styrket, ved at Morten Kjeldmann i efteråret 2018 har fortalt om klubben og støttemuligheder på et forældremøde på specialskolen Asgårdscentret, Byskovskolen, hvor flere af klubbens børn går.

Klubbens størrelse

Som nævnt har der i Skjoldungeklubbens første år været seks deltagende familier fast. Det har hele tiden været intentionen at begynde med en forholdsvis lille gruppe for at skabe størst mulig tryghed for de deltagende børn og samtidig give de frivillige mulighed for at følge børn og familier tæt i opstartsfasen. Flertallet af familierne giver dog udtryk for, at de nu er klar til at udvide Skjoldungeklubben med flere nye børn. Men pga. børnenes særlige behov må klubben ikke blive for stor.

Citater fra forældre:

- ” Gruppen må helst ikke være meget større. Evt. 1 – 2 børn mere. Det er vigtigt for den struktur og de rammer, der er nødvendige for K. Hun kan ikke rumme for mange familier.
- ” Jeg synes sagtens, at vi kunne være dobbelt så mange familier. Der er også altid nogle, der ikke dukker op
- ” I kunne godt sende information ud til nogle af de behandlings-skoler, der ligger den anden vej, være mere opsøgende for at få flere med. Det ville være rart for J, at der var flere piger i klubben.
- ” Flere af dem kender jo hinanden i forvejen, og det kunne være givende at møde nogle børn fra andre steder.
- ” Det kunne være godt med flere familier. De ville kunne lære noget af at få nogle nye børn ind, og de ville måske kunne lege lidt mere på kryds og tværs. Et par børn mere ville være rigtig godt.
- ” Antallet af familier fungerer fint. Et par børn mere ville nok ikke gøre noget, men jeg synes, vi har en fin gruppe.

Interview med familierne

Som nævnt giver familierne, der har deltaget i Skjoldungeklubbens første år, udtryk for, at klubben har haft en stor positiv betydning for dem.

Flere af familierne har haft svært ved selv at finde overskuddet til at komme ud i naturen og til især at lave mere krævende aktiviteter som bål eller fiskeri. Familierne oplever, at det har været positivt at møde andre familier med børn med funktionsnedsættelser. Flere af forældrene oplever også, at deres børn har fundet en glæde ved at være i naturen, som de ellers ikke har haft, og at de har fundet ud af, at man kan få mange gode og anderledes oplevelser, når man er ude. Samtidig oplever både børn og voksne, at flere af deres grænser er blevet rykket positivt.

Familierne er især begejstrede for de aktiviteter, som de ikke selv ville kunne lave med deres børn. Og så er klubben selvfølgelig med til at knytte nye venskaber. Således bliver intentionen og formålet med etableringen af klubben i høj grad indfriet:

1. Børnene har **oplevet at** have gode **naturoplevelser at dele** med familie og venner. Citater fra forældre:

- ” Det har været rigtig godt og givende.
- ” Det er fint og hyggeligt. Vi er glade for at komme i klubben.
- ” Det har været helt fantastisk. Vi har kun været væk fra et arrangement én gang.
- ” Det har været utroligt givende. Vi prioriterer det højt som familie at deltage. Det er noget K ser frem til og glæder sig til.

2. Børnene har **fået gode oplevelser i, og viden om, naturen** hele året rundt. Citater fra forældre:

- ” Vi har svært ved at nå at komme ud i naturen i hverdagen. Vi er ikke outdoor-mennesker, som laver bål og den slags.
- ” Hvis det havde været indendørs, havde vi ikke deltaget. J er ikke glad for at være indenfor, fordi hun er meget følsom over for lyd, lys og den slags. Så det er rigtig godt for hende, at der er plads, og at man kan være for sig selv også.
- ” Ja, det trækker rigtig meget for os (at det er i natur, red.). Og der findes kun tilbud om inde-aktiviteter, f.eks. sport, så det er især dér, klubben er anderledes. Vi har altid taget meget i skoven og gået ture. Men vi er ikke sådan nogle, der overnatter, laver bål og den slags.
- ” Ja, det er vi rigtig glade for. Min dreng er ikke til at drive udenfor ellers, men han elsker at være i klubben. Det er meget bevidst, at vi har valgt noget i naturen.

3. Børnene har lært at **mestre nyt og fået styrket deres selvpfattelse**. Citater fra forældre:

- ” Det er dejligt at se, at han kan engagere sig selv, når han er i klubben.
- ” Og så har han fået en idé om, at man godt kan være udenfor, lave bål, hugge brænde og den slags oplevelser. Klubben har mange gode remedier, som giver mulighed for andre aktiviteter, end vi ellers kunne lave.
- ” I klubben kan han arbejde selvstændigt, uden at jeg skal holde ham i hånden. Han tager initiativ.
- ” Hun oplever at kunne mestre en lang række ting, som hun ikke troede hun kunne: klatre i træer, lave bål, smage på fisk osv.

4. Børnene har **oplevet at deltage** i et givende socialt fællesskab - erfaret, at det er muligt for alle at **bidrage til fællesskabet**. Citater fra forældre:

- ” Han har fået nogle nye venner, f.eks. leger han godt med K. Klubben er med til at skabe nogle venskaber ud over dem, der er i skolen. Det er dejligt at se, hvor glade de er for hinanden.

” Vi hygger os, og det er det vigtigste. Han får noget socialt og nogle oplevelser, han ikke får herhjemme. Relationerne er det vigtigste.

5. Børnene har haft glæde af **naturens sundhedsfremmende potentialer** ved at være i naturen med hele kroppen og alle sanser i spil. Citater fra forældre:

” Det er dejligt med den luft og frihed, der er i naturen.

” Der er højere til loftet – K får andre sansestimuli og udfordringer, end hun har været vant til og plejer at få. Hun er blevet udfordret både fin- og grovmotorisk, f.eks. af det ujævne miljø og bål osv.

” Så han får nogle natur-og legeoplevelser, han ellers ikke havde fået.

” K mindes mange aktiviteter. Hun har sansemæssigt fået en masse nye indtryk.

6. Familierne har fået et **fritidstilbud i natur**, hvor også deres barn med handicap kan deltage. Citater fra forældre:

” Det er rigtig fedt for P ikke altid at være den, der er anderledes.

” Det har været rart, at de kan spejle sig i hinanden. Det er godt, at det er på de her børns præmisser. Hvis der havde været børn uden funktionsnedsættelser, ville de hurtigt have taget styringen.

” Det er godt, at der ikke er nogen, der kigger skævt, hvis et barn f.eks. råber lidt højt. Der er ligeværd mellem børnene.

” Det er befriende. Det er et frirum, at der er plads til børnenes udfordringer, og hvor ingen undrer sig over, at et barn nemt bliver sur, eller at P ikke snakker helt rent.

” Jeg synes, vi er en fin gruppe. Der er ingen, der ser ned på andre, og man føler sig forstået.

” Det har været en rigtig god oplevelse at få naturoplevelser med K i et miljø, hvor der er plads til K's problematikker.

” Det har haft stor betydning! Ikke for K - hun ser det ikke - men for os forældre har det rigtig stor betydning. Det er fint at være

i et miljø, hvor barnet kan være overstimuleret og få vredesudbrud, men alle kan rummes. Det eneste, det kræver, er et par gummistøvler og en regnjakke, så kan alle være med.

7. Familien har fået mulighed for at dele **gode oplevelser sammen** gennem friluftsliv og naturoplevelser. Citater fra forældre:

- ” Det har givet noget, vi kan være sammen om som familie, og hvor J's søster også kan deltage.
- ” Jeg er udemenneske og rider meget, men han er svær at få ud. Men når det er i forhold til klubben, glæder han sig til det.

8. Nogle forældre har oplevet, at deres **barn kan mere og andet**, end de måske forventer, og dermed har de fået mulighed for selv at udfordre og stimulere det i nærmeste udviklingszone. Citater fra forældre:

- ” Vi brugte slet ikke naturen på samme måde. Det har været svært for K at være i naturen. Hun kunne ikke klare sanseindtrykkene: sol, vind mm. Dels er hun vokset, så hun nu i det hele taget kan klare at være med i Skjoldungeklubben, og dels har hun lært at kunne magte de mange stimuli gennem at deltage i klubben, så det er altså en kombination. Så nu kan vi generelt meget bedre være i natur.
- ” Som forældre ser vi, at hun tør meget mere.

9. Forældrene har fået lejlighed til at **etablere netværk** med andre forældre til børn med handicap. Citater fra forældre:

- ” Det er et forum, hvor man kan få lov at snakke om sine frustrationer, hvor det er ok at sige, at det ikke altid er let at være forælder.
- ” Der er ingen, der ser ned på andre, og man føler sig forstået.
- ” Det kunne være fint at snakke åbent om, hvorvidt der er tanker eller spørgsmål, som de frivillige evt. har. Det kunne også være rart for os forældre, at få lejlighed til at høre om de andre børn. Hvor er deres grænser og særlige behov? Der er ofte åbenhed blandt forældrene.
- ” Og så er det dejligt at være i naturen, og at der er nogen, der har styr på det hele, så man selv kan få lov til bare at sætte sig ned med en kop te og snakke med de andre.

Frivillige

En god gruppe af frivillige er afgørende for, at projektet kan gennemføres.

Rekruttering af frivillige

De frivillige bliver rekrutteret via annoncering og lokale opslag samt via frivilligportalen www.frivilligjob.dk. Der bliver afholdt intromøder for interesserede. Frivillige med funktionsnedsættelser er mere end velkomne. De deltagere, som har mod på at blive frivillige i klubben, bliver herefter inviteret på et 2½ dages specialiseret kursusforløb, som blandt andet klæder dem på til at løfte den særlige indsats med målgruppen. Formålet med kurset er dels, at de frivillige skal lære hinanden og Red Barnet som organisation at kende, og dels at give dem en kort introduktion til:

- Særlig viden om målgruppen.
- Indsigt i bl.a. specialpædagogiske og didaktiske overvejelser.
- Viden om aktiviteter og tilpasninger.
- Ethiske dilemmaer ved, og refleksioner over, arbejdet med børn med handicap og deres familier præsenteret ved Sammenslutningen af Unge Med Handicap (SUMH).

Det første år har der været ti, der har meldt sig som frivillige i Skjoldungeklubben, hvoraf kun tre har været mere eller mindre stabile. Det har været for få til, at klubben har kunnet drives af frivillige. Det har været en stor udfordring at finde nok stabile frivillige til projektet. Det kan muligvis skyldes, at der ikke findes en lokal afdeling af Red Barnet i Lejre Kommune. Det har betydet, at projektleder Morten Kjellmann, konsulent Sanne Jensen og/eller konsulent Tine Soulié har måttet deltage i samtlige arrangementer for at støtte op om afhentning af grej, afvikling af aktiviteter og madlavning. Det var ellers tanken fra projektets begyndelse, at de friville efter en kortere periode med erfaringsopbygning skulle kunne løfte arrangementerne på egen hånd.

Der arbejdes nu på at forankre Skjoldungeklubben hos Red Barnets lokalforening i Roskilde, der kan bistå med viden om HR samt økonomiske og administrative kompetencer til den fortsatte drift.

De frivilliges motivation

- ” Jeg synes, det er sjovt at være med til at starte noget nyt op, hvor tingene skal prøves for første gang.
- ” Det motiverer mig, at det handler om handicapområdet og børn. Jeg er rigtig glad for børn, og så er det fedt at hjælpe familier i en situation, hvor de måske ikke selv har overskud til at lave den slags aktiviteter.

De frivillige har meget forskellige erfaringsgrundlag. Mens nogle har erfaring med både friluftsliv og børneområdet, er andre gået ind i projektet uden andre forudsætninger end ønsket om at gøre en forskel og få nogle gode oplevelser.

De frivillige var glade for kursusweekenden, hvor de både fik ny viden og blev rystet sammen. Flere efterspørger dog mere viden og flere sociale arrangementer for de frivillige, hvor man kommer tættere på hinanden.

- ” Det er vigtigt at arbejde med gruppedynamikken. Jeg kunne godt tænke mig, at vi kom tættere på hinanden som gruppe. Hvis man blev rystet mere sammen, tror jeg også, at alle ville føle mere ansvar over for gruppen, så man ikke har dem, der dukker op én gang eller to og forsvinder igen.
- ” Jeg kunne godt bruge nogle flere kurser og noget mere viden om, hvilke aktiviteter man kan starte. På den måde kunne vi som frivillige stå mere på egne ben og selv sætte ting i gang.

Det ville også være godt med nogle sociale arrangementer for de frivillige.

De frivillige oplever, at de gør en stor forskel for de familier, som er med. Og det handler især om at være åben overfor, hvad gruppen har brug for fra gang til gang.

- ” Man må ikke tænke, at fordi man har den målgruppe, er det altid det samme, de har brug for. Det er vigtigt at være åben og se, hvad netop den gruppe børn har lyst til og brug for. Det handler om at være imødekommende, lydhør og åben og reagere i situationen på det, børnene giver udtryk for.
- ” En god gruppedynamik, hænder nok og en positiv tilgang til opgaven, tror jeg, er det vigtigste. Jeg gør det både for min egen skyld, fordi jeg får god energi og gode oplevelser, og fordi jeg har mulighed for at give gode oplevelser videre til nogle andre. Det er meget givende hver gang, og forældre og børn er så søde.

Forældrene om de frivillige

- ” Jeg er meget imponeret over deres arbejde. De har bare alting klar, når vi kommer. De er også rigtig dygtige til at lære vores børn og deres behov at kende.
- ” Rigtig godt! Rigtig dejligt, at der er frivillige, der vil. Det er et stort arbejde. De skal forstå, at der er forskellige behov og forskellige livserfaringer. At der er behov for at være samme sted, og at de skal forberede børnene på, hvad der skal ske. De frivillige er gode til hen ad vejen at forstå de behov, der er. De er åbne overfor nye ting.
- ” Forældrene kunne godt hjælpe mere til, når det er muligt. Både for at de frivillige ikke står med det hele, men også for at lære børnene at man skal hjælpe til. Børnene kunne også selv have faste opgaver – det kunne give dem større ansvar.

Partnere og donorer i projektet

Red Barnet

Med afsæt i programmet 'Natur & Fællesskab' har Red Barnet i ti år brugt naturen til aktiviteter for børn og familier i Danmark.

Erfaringer viser, at naturen kan være en enestående ramme som pædagogisk metode til at skabe resiliensfremmende miljøer, der giver et godt rygstød i retning mod et godt børne- og voksenliv.

Som Red Barnets pilotprojekt på handicapområdet har Skjoldungeklubben haft fokus på at støtte en meget udsat gruppe af børn og samtidig sikre adgang til natur og udviklende fællesskaber.

Projektet har ført til erfaringer og ny viden, som man vil forsøge at udbrede til interessenter i hele landet. På den måde håber Red Barnet at understøtte flere tilbud, der kan sikre børn med funktionsnedsættelser gode naturoplevelser, som de kan dele med deres familier, og som kan støtte børnene i deres udvikling.

Handicapidrættens Videnscenter

Handicapidrættens Videnscenter har været primær udviklingspartner for Red Barnet i dette projekt. Fra udvikling af ide og koncept til uddannelse af frivillige og praktisk afvikling af arrangementer med børn og familier i klubben.

Videnscentret arbejder for et aktivt liv for mennesker med funktionsnedsættelse med særligt fokus på idræt, friluftsliv, beskæftigelse og fritid.

Videnscentret formidler viden, rådgiver, publicerer og udlåner bøger, etablerer netværk og deltager i udviklingsprojekter og forskning.

Læs meget mere på Videnscentrets hjemmeside: handivid.dk. Her kan man også søge i en aktivitetsdatabase med tilpassede aktiviteter og få adgang til biblioteket, hvor alle er velkomne som lånere.

Donorer og øvrige partnere

Kavlifondet står for den økonomiske hovedbevilling, der har dannet grundlag for projektet Skjoldungeklubben. Med et skarpt fokus på en gruppe børn i samfundet, som ikke har samme muligheder som børn uden funktionsnedsættelser, har man dermed skabt et projekt, der kan tjene som inspiration for andre på området. Bevillingen har desuden åbnet op for interessen for samskabelse omkring projektet fra Lejre Kommunes og en række offentlige og private organisationers side:

Lejre Kommune har faciliteret kontakten til familier i målgruppen og har støttet med økonomiske bidrag. Der har været stor politisk bevågenhed omkring projektet og bred opbakning til en fysisk placering i Avnstrup.

Naturstyrelsen Vestsjælland har stillet et område til rådighed til opførel-

se af Bål- og shelterhuset i skoven, og givet et økonomisk bidrag til etablering af en ny sti og bro, der leder hen til basen. Desuden står Naturstyrelsen Vestsjælland for driften af handiaptolettet på parkeringspladsen i Avnstrup. Naturstyrelsen påtager sig ligeledes driften og udlån af bål- og shelterhuset.

Nationalpark Skjoldungelandet har støttet udviklingen af klubben med midler til ny sti og bro og bidraget til formidlingen af lige adgang til naturen for alle brugergrupper.

Foreningen Roskilde Festival har støttet Red Barnets arbejde på det natursociale indsatsområde, herunder med økonomisk bidrag til etablering af underummet.

Socialpædagog og friluftvejleder Sanne Jensen har hjulpet med at udpege egnede lokationer til klubbens mødesteder, såvel som at afholde kurser for frivillige, stå for aktiviteter ved en række af arrangementerne, og så har hun været med til at udvikle tilgængeligheden i bål- og shelterhuset.

Projektet har desuden fået konsulentbistand fra Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH), hvor unge har fortalt om at være børn med funktionsnedsættelser. De har bl.a. stået for debatter om etiske dilemmaer og handicapforståelse på introkursus for frivillige.

Stor tak

Tak til alle, der har støttet projektet, og som har vist Skjoldungeklubben interesse.

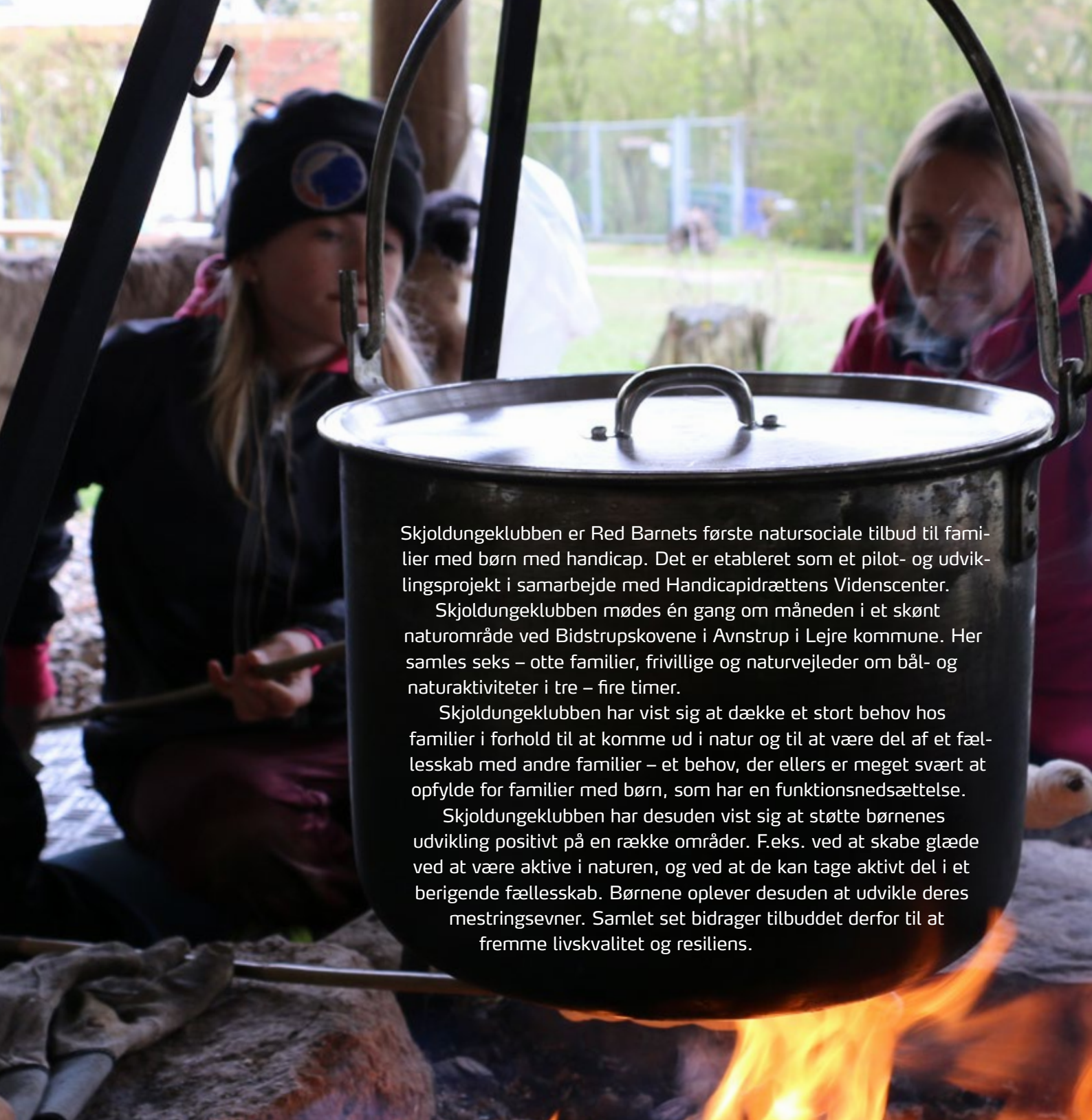
En særlig tak til Neurocenter Østerskoven og til Videnshus Dybkær for flot modtagelse ved studiebesøg og for værdifuld sparring.

Referencer og litteratur

- Achton, O. (2013):** Børn og natur:- på den pædagogiske assistentuddannelse (PAU), Frederiksberg Frydenlund
- Amilon et al (2016):** Personer med handicap – hverdagsliv og levevilkår 2016. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd
- Arnhof, Y (2008):** Onödig ohälsa: hälsoläget för personer med funktionsnedsättning. Statens Folkhälsoinstitut
- Bengtsson, S. et al (2011):** Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd
- Bentholm, A (2013):** Idræt flytter grænser – for børn med autisme og ADHD. Handicapidrættens Videnscenter.
- Bonfils et al. (2013):** Handicapforståelser – mellem teori, erfaring og virkelighed. Akademisk forlag.
- Bischoff, A. (2012):** Mellom meg og det andre er der stier: En avhandling om stier, mennesker og naturoplevelse. Ås: Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB)
- Christensen, B (2013):** Terrængående forskning. Et litteraturstudie omhandlende friluftsliv i terapeutisk og pædagogisk arbejde med funktionshæmmede personer. Syddansk Universitet
- Fredens, K. (20018):** Læring med kroppen forrest. Hans Reitzels forlag
- Hart, S. (2018):** Neuroaffektiv Udviklings Psykologi. <https://redbarnet.dk/media/4274/neuroaffektiv-udviklingspsykologi-v-susan-hart.pdf> (Besøgt 13.10.18)
- Holt et al (2017):** Vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd
- Jakobsen S. I. (2014):** Resiliensprocesser - Begreb Forskning og Praksis - trivsel og sociale fællesskaber. Akademisk Forlag
- Jensen et al (2015):** Friluftsliv som pædagogisk metode - Studie af friluftsliv anvendt i pædagogisk arbejde med socialt udsatte unge i alderen 12 -21 år. DSI Hedehuset
- Johnson m.fl. (2014):** Grön entreprenör: Naturupplevelse och hälsa: forskningen visar vägen. Alnarp SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet
- Kissow, A. (2013):** Idræt, handicap og social deltagelse. Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet, 2013.
- Kissow, A & Klasson, L (2018):** Deltagelse for barn og unge med nedsatt funksjonsevne, med særligt fokus på deltagelse i fysisk aktivitet – En systematisk kunnskapsoversikt. Rapport nr.1 2018. Nasjonal kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse.
- Leder, D. (1990):** The absent body. The University of Chicago Press.
- Liebenberg, L & M. Ungar (2008):** Resilience in action. Working with youth across cultures and contexts. Toronto: University of Toronto Press

- Mygind, L. et al (2018):** Viden om friluftslivets effekter på sundhed – resultater fra en systematisk forskningsoversigt. friluftsradet.dk/publikationer
- Norlin, Å. & T. Nordmark (2015):** Ohälsan är onödig, så vad gör vi åt det då?: Rapport från Svenska Handikappidrottsförbundet och Sveriges Paralympiska kommitté
- Neumann, T. (2015):** Gode naturoplevelser: for børn med autisme og særligt sensitive børn. København Pressto.
- Ravn, K (2001):** Flere med mentale handicaps blandt indvandrere. <https://www.folkeskolen.dk/10362/flere-med-mentale-handicap-blandt-indvandrere> (besøgt 06.02.2018)
- Schilhab, T.S.S. (2008):** Kropslig viden i Udeskolen I Specialpædagogik nr. 6 årg. 28 Tema friluftsliv.
- Schilhab, T.S.S. (2017):** Læringens DNA. Aarhus universitetsforlag
- Schneekloth, M. & K.F. Gunnløgsson (2016): Idræt for børn med særlige behov – en håndbog. DGI. Dgi.dk/inklusion.
- Soulié, T. et al (2018):** Alle til Idræt. Handicapidrættens Videnscenter
- Soulié, T & B. Therkildsen (2011):** Friluftsliv for mennesker med funktionsnedsættelser. Handicapidrættens Videnscenter
- Stigsdotter et al (2017):** Sundhedsfremmende natur for mennesker med bevægelseshandicap: Arbejdsrapport fra et tværvideenskabeligt forskningsprojekt med fokus på design og brug af naturen. Frederiksberg: Department of Geosciences and Natural Resource Management, University of Copenhagen. IGN Rapport
- Tønnesvang, J (2002):** Selvet i pædagogikken – selvpsykologiens bidrag til en moderne dannelsespædagogik. Århus: Klim

Skjoldungeklubben er Red Barnets første natursociale tilbud til familier med børn med handicap. Det er etableret som et pilot- og udviklingsprojekt i samarbejde med Handicapidrættens Videnscenter.

Skjoldungeklubben mødes én gang om måneden i et skønt naturområde ved Bidstrupskovene i Avnstrup i Lejre kommune. Her samles seks – otte familier, frivillige og naturvejleder om bål- og naturaktiviteter i tre – fire timer.

Skjoldungeklubben har vist sig at dække et stort behov hos familier i forhold til at komme ud i natur og til at være del af et fællesskab med andre familier – et behov, der ellers er meget svært at opfylde for familier med børn, som har en funktionsnedsættelse.

Skjoldungeklubben har desuden vist sig at støtte børnenes udvikling positivt på en række områder. F.eks. ved at skabe glæde ved at være aktive i naturen, og ved at de kan tage aktivt del i et berigende fællesskab. Børnene oplever desuden at udvikle deres mestringsevner. Samlet set bidrager tilbuddet derfor til at fremme livskvalitet og resiliens.

